

NOTA VAN TOELICHTING

(29-03-2016)

I. ALGEMEEN

1. Doel en aard

Deze wijziging van het Aanbestedingsbesluit strekt tot implementatie van enkele artikelen uit de vernieuwde aanbestedingsrichtlijnen¹ en uit de nieuwe richtlijn voor het aanbesteden van concessie-opdrachten². Deze richtlijnen zijn geïmplementeerd in het wetsvoorstel tot wijziging van de Aanbestedingswet 2012 in verband met de implementatie van aanbestedingsrichtlijnen 2014/23/EU, 2014/24/EU en 2014/25/EU. Het betreft onderwerpen waarvoor de Aanbestedingswet 2012 (hierna: wet) gelet op het technische en gedetailleerde karakter ervan een delegatiebasis biedt. In het besluit worden in de eigen verklaring op te nemen gegevens aangepast aan het bij ministeriële regeling aan te wijzen Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UEA). Ook wordt geregeld welke betekenis aan de overlegging door een ondernemer van een bewijs van registratie op een officiële erkenningslijst of van een certificaat moet worden toegekend. Voor gevallen waarin bij elektronische communicatie tijdens een aanbestedingsprocedure een geavanceerde elektronische handtekening vereist is, wordt bepaald welke geavanceerde elektronische handtekeningen een aanbestedende dienst of speciale-sectorbedrijf dient te erkennen. Tot slot bevat dit besluit een actualisatie van de op grond van de wet vereiste aanwijzing in het Aanbestedingsbesluit van richtsnoeren. Doordat de Gids Proportionaliteit en het Aanbestedingsreglement Werken 2012 zijn aangepast aan de voorgestelde wijzigingen van de wet in verband met de nieuwe aanbestedingsrichtlijnen, is hernieuwde aanwijzing noodzakelijk.

2. Uniform Europees Aanbestedingsdocument

Het Aanbestedingsbesluit bepaalt welke gegevens ten minste in de eigen verklaring opgenomen dienen te worden en dat de modellen van de eigen verklaring bij ministeriële regeling worden vastgesteld. Op grond van de richtlijnen dient als eigen verklaring een UEA te worden gebruikt voor overheidsopdrachten en speciale-sectoropdrachten boven de Europese drempelwaarden. De inhoud en indeling van deze eigen verklaring is in een uitvoeringsbesluit van de Europese Commissie vastgesteld³. Doordat het UEA uniform voor de gehele Europese Unie wordt vastgesteld, kan een ondernemer ook bij aanbestedingen in andere lidstaten van het UEA gebruik maken. In een eigen verklaring bestaande uit het UEA verklaart een ondernemer dat hij voldoet aan de gevraagde

---

¹ Richtlijn 2014/24/EU van het Europees parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten en tot intrekking van Richtlijn 2004/18/EG (PbEU 2014, L 94) en Richtlijn 2014/25/EU van het Europees parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten en houdende intrekking van Richtlijn 2004/17/EG (PbEU 2014, L 94).

² Richtlijn 2014/23/EU van het Europees parlement en de Raad van 25 februari 2014 betreffende het plaatsen van concessieovereenkomsten (PbEU 2014, L 94).

³ Uitvoeringsverordening (EU) 2016/7 van de Commissie van 5 januari 2016 houdende een standaardformulier voor het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (PbEU 2016, L 3).

uitsluitingsgronden, geschiktheidseisen en selectie-eisen (criteria tot beperking van het aantal gekwalificeerde gegadigden). Het UEA zal als model voor de eigen verklaring worden vastgesteld door een wijziging van de Regeling modellen eigen verklaring. De huidige modellen vervallen. Bij de vaststelling van het model zal het deel van het UEA dat betrekking heeft op specifieke informatie over geschiktheidseisen (deel IV, onderdelen A tot en met D, van het UEA) worden uitgezonderd en zich beperken tot de algemene verklaring in het UEA dat aan geschiktheidseisen is voldaan (deel IV, onderdeel a, van het UEA). Deze keuze die een lidstaat ten aanzien van het gebruik van het UEA kan maken, sluit het beste aan bij de bestaande eigen verklaring. Ook voor overheidsopdrachten en speciale-sectoropdrachten onder de Europese drempelwaarden zal het UEA uitgangspunt voor de vaststelling van een model zijn. De op grond van het besluit ten minste in de eigen verklaring op te nemen gegevens worden aangepast aan de inhoud en opzet van het UEA.

3. Officiële erkenningslijsten en certificering

Richtlijn 2014/24/EU vereist dat aanbestedende diensten verplicht zijn bewijzen van registratie op een officiële erkenningslijst of een bewijs van certificering uit een andere lidstaat van de Europese Unie te erkennen. Het gewijzigde Aanbestedingsbesluit voorziet in deze erkenning. Een certificaat dat een ondernemer overlegt hoeft alleen erkend te worden, indien dat certificaat afkomstig is van een certificeringsinstelling die voldoet aan de Europese certificeringsnormen. Voor erkenning van een bewijs van registratie op een officiële lijst, dient de instelling die de lijst beheert daarmee belast te zijn door de lidstaat van de Europese Unie waar hij gevestigd is. Daarnaast dienen de vereiste bewijzen waarop de registratie of het certificaat berust tot voldoening aan uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen overeen te stemmen met de referentiebewijzen die de richtlijnen opsommen. Ook dienen de referenties in het registratiebewijs of certificaat vermeld te staan. Uitsluitend de ondernemer die het inschrijvingsbewijs of het certificaat overlegt dat aan deze voorwaarden voldoet, wordt vermoed aan de gestelde eisen te voldoen waarop dat bewijs of certificaat betrekking heeft. Indien de aanbestedende dienst andere of afwijkende eisen stelt aan een inschrijving of deelname dan die waarop het inschrijvingsbewijs of certificaat betrekking heeft, dan geldt het vermoeden van overeenstemming voor die andere of afwijkende eisen niet.

4. Elektronische communicatie en erkenning elektronische handtekeningen

Evenals in het wetsvoorstel is ook in het gewijzigde besluit elektronische communicatie tussen ondernemer en aanbestedende dienst of speciale-sectorbedrijf het uitgangspunt. Het besluit regelt hoe toegang tot elektronische communicatie ook op andere wijze dan met algemeen beschikbare hulpmiddelen en instrumenten vereist mag worden. Ook bevat het besluit voorschriften over de erkenning van het gebruik van elektronische handtekeningen. Een aanbestedende dienst die of speciale-sectorbedrijf dat op basis van een risicobeoordeling geavanceerde elektronische handtekeningen vereist, dient die te erkennen indien die gebaseerd zijn op een gekwalificeerd certificaat en voldoen aan bepaalde technische formats. Daarnaast moeten ook die methodes voor geavanceerde elektronische handtekeningen gebaseerd op een gekwalificeerd certificaat worden erkend, waarvoor geldt dat een lidstaat andere lidstaten uit de Europese Unie in staat stelt die te kunnen valideren. Deze in de herziene aanbestedingsrichtlijnen geregelde erkenning van elektronische handtekeningen is op een goeddeels vergelijkbare wijze geregeld als in de EU-verordening over elektronische identiteiten en vertrouwensdiensten (eidas-verordening) en een daarop gebaseerde EU-

uitvoeringsverordening⁴. Het bepaalde in dit besluit over elektronische communicatie, en in verband daarmee de erkenning van elektronische handtekeningen, betreft implementatie van de richtlijnen 2014/24/EU en 2014/25/EU. Omwille van de eenduidige toepassing van de regels rondom elektronisch aanbesteden strekken de bepalingen hierover in het besluit zich ook uit tot concessieopdrachten.

5. Wijziging Gids proportionaliteit en Aanbestedingsreglement werken 2012

Aangezien de procedures voor aanbesteden in de nieuwe aanbestedingsrichtlijnen zijn aangepast en die wijzigingen in het wetsvoorstel zijn geïmplementeerd, zijn ook de Gids proportionaliteit en het Aanbestedingsreglement Werken 2012 (hierna: ARW) hierop aangepast. Net zoals bij de totstandkoming van de huidige Gids proportionaliteit, is voor de aanpassingen van de Gids proportionaliteit gebruik gemaakt van een schrijfgroep met vertegenwoordigers van ondernemers en aanbestedende diensten. De aanpassingen in het ARW zijn gedaan door de penvoerders van het ARW uit 2012. Bij zowel de aanpassing van de Gids proportionaliteit als het ARW was er sprake van een klankbordgroep. Beide richtsnoeren zijn aangepast voor zover noodzakelijk om de wijzigingen in het wetsvoorstel en dit besluit vorm te geven. Uiteraard zijn de verwijzingen in de Gids proportionaliteit aangepast aan nieuwe wetteksten. Voorts is de beschrijving van de terminologie economisch meest voordelige inschrijving (EMVI) aangepast omdat nu in de wet is geregeld dat EMVI de overkoepelende term is voor alle gunningscriteria, de aanbestedingsprocedures die het wetsvoorstel nieuw regelt zijn ingevoegd in de Gids proportionaliteit, aansprekende voorbeelden ten aanzien van clusteren en percelen zijn ingevoegd en de proportionaliteitsaspecten ten aanzien van prestaties uit het verleden als (facultatieve) uitsluitingsgrond zijn opgenomen. Daarnaast bepaalt de Gids proportionaliteit dat een speciale-sectorbedrijf die mutatis mutandis toepast binnen de op hem van toepassing zijnde kaders. Ingevolge een door de Tweede Kamer aangenomen amendement van de leden Bruins/Ziengs op het wetsvoorstel (Kamerstukken II 2015/16, 34 329, nr. 9) strekt een aangewezen richtsnoer zich voortaan ook uit tot speciale-sectorbedrijven. Tot slot zijn enkele fouten gecorrigeerd, zoals een verkeerde aanduiding in een tabel. Het ARW wordt met deze wijziging voortaan het Aanbestedingsreglement Werken 2016 genoemd. Wijzigingen in het ARW betreffen onder andere de opname van de nieuwe procedure van het innovatiepartnerschap en de opname van de verplichting om de gehele procedure digitaal te laten verlopen voor opdrachten boven de Europese drempelwaarden vanaf 1 juli 2017.

6. Administratieve lasten

Wijzigingen voor wat betreft administratieve lasten zijn al berekend en meegenomen bij het wetsvoorstel tot wijziging van de Aanbestedingswet 2012 in verband met de implementatie van aanbestedingsrichtlijnen 2014/23/EU, 2014/24/EU en 2014/25/EU. Over het UEA is in paragraaf 4.3 van de memorie van toelichting op dat wetsvoorstel opgemerkt dat op dat moment het document nog

---

⁴ Verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt en tot intrekking van Richtlijn 1999/93/EG (PbEU 2014, L257) en het Uitvoeringsbesluit (EU) 2015/1506 van de Commissie van 8 september 2015 tot vaststelling van specificaties betreffende formaten van geavanceerde elektronische handtekeningen en geavanceerde zegels die door openbare instanties moeten worden erkend overeenkomstig respectievelijk artikel 27, lid 5, en artikel 37, lid 5, van Verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt (PbEU 2015, L 235)

in ontwikkeling was en die administratieve lasten nog niet inzichtelijk konden worden gemaakt (Kamerstukken II 2015/16, 34 329, nr.3). In genoemde memorie van toelichting werd aangegeven dat de toentertijd beschikbare versie van het UEA een lastenverzwaring van €10 miljoen voor het bedrijfsleven zou kunnen betekenen. Na vaststelling van het UEA is een nieuwe berekening gedaan. Uit die herberekening blijkt dat de toename van de administratieve lasten voor bedrijven bij opdrachten boven de Europese drempelwaarden naar verwachting beperkt is tot enkele tienduizenden euro's per jaar. Voor aanbestedende diensten levert dit geen merkbaar effect op. Voor de invoering van het UEA onder de Europese drempelwaarden is de omvang van deze stijging groter, gezien het grotere aantal opdrachten. Naar schatting ligt deze stijging tussen de € 100.000 en € 200.000 per jaar voor bedrijven. Voor aanbestedende diensten wordt ook hier geen significante stijging verwacht (Kamerstukken II 2015/16, 34 329, nr. 6, blz. 33).

II. ARTIKELEN

Artikel I

Onderdeel A

De definitie van het begrip geavanceerde elektronische handtekening is aangepast als gevolg van de voorschriften in de nieuwe aanbestedingsrichtlijnen over de erkenning van geavanceerde elektronische handtekeningen bij aanbestedingsprocedures. Doordat ter implementatie van de richtlijnen in dit besluit aan de te erkennen geavanceerde elektronische handtekeningen specifieke vereisten worden gesteld, vervalt in de definitie het vereiste dat een dergelijke elektronische handtekening op een zogenoemd gekwalificeerd certificaat en een veilig middel gebaseerd dient te zijn.

Onderdeel B

Het UEA is opgebouwd uit zes onderdelen: gegevens over de aanbestedingsprocedure en de aanbestedende dienst of aanbestedende entiteit, gegevens over de ondernemer, uitsluitingscriteria, selectiecriteria (gericht op geschiktheid in algemene zin), beperking van het aantal gekwalificeerde gegadigden (gericht op selectie) en slotopmerkingen. De in de eigen verklaring ten minste op te nemen gegevens is op die indeling waar nodig aangepast. Aan de bestaande opsomming is een nieuw onderdeel toegevoegd dat in de eigen verklaring ook gegevens over de aanbestedingsprocedure en de aanbestedende dienst of het speciale-sectorbedrijf opgenomen dienen te worden. De over de onderneming op te nemen gegevens sluiten niet volledig aan op het UEA, zodat dit eveneens is gewijzigd. Daarnaast zijn het huidige artikel 2, eerste lid, onderdelen d en e, over geschiktheidseisen en technische specificaties samengevoegd tot één onderdeel aangezien het UEA dit onder een samenhangende noemer brengt.

Onderdeel C

Het in dit onderdeel toegevoegde artikel regelt voor overheidsopdrachten onder welke voorwaarden een aanbestedende dienst aan de overlegging door een ondernemer van een bewijs van registratie op een officiële lijst met erkende aannemers, leveranciers of dienstverleners of een certificaat van een

certificeringsinstelling een rechtsvermoeden moet ontlenen dat aan gestelde uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen is voldaan. Het eerste lid bepaalt wie met een officiële erkenningslijst belast dient te zijn (een instelling belast door de lidstaat van de Europese Unie waar de ondernemer gevestigd is) en wie een certificaat dient te hebben afgegeven (een certificeringsinstelling die voldoet aan vastgestelde Europese certificeringsnormen). Tevens wordt aangegeven dat de bewijzen waarop de registratie of het certificaat berusten overeenstemmen met referenties die ook in de wet hiervoor geschikt worden geacht en dat die referenties ook in het registratiebewijs respectievelijk het certificaat worden vermeld. Het tweede lid bepaalt dat een aanbestedende dienst aan een registratiebewijs of certificaat het vermoeden moet ontlenen dat is voldaan aan uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen. Dit rechtsvermoeden geldt uitsluitend voor uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen die onderwerp zijn van de eisen tot registratie op een officiële erkenningslijst of van certificering. Op grond van het derde lid, kan het rechtsvermoeden van overeenstemming door een aanbestedende dienst gemotiveerd betwist worden. Het vierde lid ziet op de mogelijkheid tot het eisen door een aanbestedende dienst van een aanvullend certificaat. Op grond van het vijfde lid is het niet toegestaan dat een aanbestedende dienst van ondernemers uit een andere lidstaat van de Europese Unie die een registratiebewijs van een officiële erkenningslijst of een certificaat overleggen ook nog andere bewijzen of verklaringen worden verlangd dan die van ondernemers gevestigd in Nederland worden verzocht.

Onderdeel D

Uitgangspunt van de gewijzigde wet is dat de communicatie en informatie-uitwisseling tussen een aanbestedende dienst en een ondernemer plaatsvindt met behulp van elektronische middelen. De wijzigingen brengen artikel 3 met dit uitgangspunt in overeenstemming en bevat voorts enkele wijzigingen van technische aard.

Onderdeel E

Een aanbestedende dienst of een speciale-sectorbedrijf mag in plaats van een algemeen beschikbaar middel of instrument voor elektronische communicatie een toegangsmiddel aanbieden dat hiervoor een alternatief biedt. Alternatieven dienen passend te zijn. Passend is een alternatief met behulp waarvan een ondernemer vanaf een voorgeschreven datum kosteloos onbeperkt en volledige, rechtstreekse toegang langs elektronische weg verkrijgt tot een niet algemeen beschikbaar middel of instrument. Het internetadres waar dit middel of instrument te verkrijgen is wordt in de aankondiging of de uitnodiging vermeld. Een ander passend alternatief is dat kosteloos via internet tijdelijke toegangsmiddelen (bijvoorbeeld een tijdelijk geldige online te activeren token of een ander technisch daarvoor geschikt middel) beschikbaar zijn voor ondernemers om in te loggen, indien die ondernemers geen toegang hebben tot het niet algemeen beschikbare middel of instrument, of buiten hun toedoen niet in staat zijn die toegang binnen de gestelde termijnen te verkrijgen. Als passend wordt ook de ondersteuning van een alternatief kanaal voor elektronische indiening van inschrijvingen aangemerkt.

Onderdeel F

Het in artikel 4 bepaalde keert niet terug in de herziene aanbestedingsrichtlijnen, zodat dit artikel vervalt.

Onderdeel G

Naast aanpassingen van meer technische aard hebben de wijzigingen in dit onderdeel betrekking op de mogelijkheden tot het stellen van beveiligingseisen aan elektronische middelen en op de erkenning van geavanceerde elektronische handtekeningen. Beveiligingseisen zoals die in verband met elektronische identificatie en integriteit van de inhoud van een bericht dienen in verhouding te staan tot risico's als aard van de elektronische communicatie. Het vereiste beveiligingsniveau van bijvoorbeeld een e-mail waarin wordt verzocht om bevestiging van het exacte adres waar een informatievergadering zal worden gehouden dient niet zo hoog te zijn als voor de inschrijving zelf (zie overweging 57 bij richtlijn nr. 2014/24/EU). Indien op basis van een risicobeoordeling het gewenste beveiligingsniveau het gebruik van enige geavanceerde elektronische handtekening vereist, dient de aanbestedende dienst of het speciale-sectorbedrijf geavanceerde elektronische handtekeningen te erkennen die gebaseerd zijn op een gekwalificeerd certificaat, ongeacht of dit met of zonder veilig middel is, en mits die voldoen aan specifieke door de Europese Commissie vastgestelde formats. De begrippen gekwalificeerd certificaat en veilig middel zijn gedefinieerd in de Telecommunicatiewet en verhogen de betrouwbaarheid van een elektronische handtekening. De formats vergemakkelijken grensoverschrijdende interoperabiliteit bij erkenning van elektronische handtekeningen. Indien een geavanceerde elektronische handtekening gebaseerd is op een gekwalificeerd certificaat zonder dat die voldoet aan een door de Europese Commissie voorgeschreven format, worden aan de verplichte erkenning aanvullende vereisten gesteld. Tot slot mag de aanbestedende dienst of het speciale-sectorbedrijf dat het gebruik van een geavanceerde elektronische handtekening gebaseerd op een gekwalificeerd certificaat vereist, al dan niet met een veilig middel, daaraan geen aanvullende eisen stellen ter ondertekening van een inschrijving of verzoek tot deelneming die belemmerend voor de ondernemer kunnen werken.

Onderdeel H

Artikel 6 heeft betrekking op het instellen van vrijwillige accreditatieregelingen voor diensten als elektronische handtekeningen en tijdstempels. Deze diensten zijn vertrouwensdiensten in de zin van de hiervoor aangehaalde EU-verordening elektronische identiteiten en vertrouwensdiensten. In die EU-verordening is het systeem dat gebaseerd is op vrijwillige accreditatie niet langer toegestaan, zodat voorschriften hierover in de nieuwe aanbestedingsrichtlijnen ook niet terugkeren. Het artikel vervalt.

Ook artikel 7 vervalt. Ter implementatie van de herziene aanbestedingsrichtlijn nr. 2014/25/EU is artikel 3.77 uit de Aanbestedingswet 2012 gewijzigd. Als gevolg van die wijziging is het niet langer noodzakelijk in het besluit een aanvulling op dit wetsartikel op te nemen.

Onderdeel I

De in dit onderdeel voorgestelde wijzigingen van artikel 8 zijn technisch van aard en vloeien voort uit de in artikel I, onderdeel CS, onder f, van het wetsvoorstel voorgestelde wijzigingen van artikel 2.86.

Onderdelen J en K

Als gevolg van de vernieuwde aanbestedingsrichtlijnen is de Gids proportionaliteit gewijzigd en zijn aanpassingen aangebracht in het Aanbestedingsreglement Werken 2012 die tot het Aanbestedingsreglement Werken 2016 hebben geleid. Hierdoor is een vernieuwde aanwijzing van de richtsnoeren noodzakelijk, waarin de wijzigingen van artikel 10, eerste lid respectievelijk artikel 11, eerste lid, voorzien. Aard en inhoud van de wijzigingen zijn in paragraaf 5 van het algemeen deel van de toelichting toegelicht.

III. Transponeringstabel

Richtlijn 2014/23/EU	Geïmplementeerd in dit besluit, tenzij anders aangegeven	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze bij invulling beleidsruimte
Artikel 30, eerste lid, tweede alinea	Onderdelen A (artikel 1), D (artikel 3), E (artikel 3a), F (artikel 4) en G (artikel 5)	Lidstaten kunnen voor concessies het gebruik van elektronische communicatiemiddelen verplicht stellen en verder gaan dan de in die richtlijn hierover gestelde verplichtingen.	Omwille van de eenduidige toepassing van de regels rondom elektronisch aanbesteden is ervoor gekozen de in de wijzigingen vastgelegde verplichtingen ten aanzien van elektronisch aanbesteden van overeenkomstige toepassing te verklaren op concessieopdrachten.

Richtlijn 2014/24/EU	Geïmplementeerd in dit besluit, tenzij anders aangegeven	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze bij invulling beleidsruimte
Artikel 22, eerste lid, eerste alinea	Artikelen 3 en 4 (Onderdeel D)		
Artikel 22, eerste lid, tweede alinea, onderdeel c	Artikel 1 (Onderdeel A)		
Artikel 22, vijfde lid, eerste alinea	Artikel 3a, eerste lid (Onderdeel E)		
Artikel 22, vijfde lid, tweede alinea, aanhef en onderdeel a	Artikel 3a, tweede lid, onderdeel a, en derde lid (Onderdeel E)		
Artikel 22, vijfde lid, tweede alinea, aanhef	Artikel 3a, tweede lid, onderdeel b (Onderdeel		

en onderdeel b	E)		
Artikel 22, vijfde lid, tweede alinea, aanhef en onderdeel c	Artikel 3a, tweede lid, onderdeel c (Onderdeel E)		
Artikel 22, zesde lid, aanhef	Artikel 5, eerste lid (Onderdeel G)		
Artikel 22, zesde lid, onderdeel a	Artikel 5, tweede lid (Onderdeel G)		
Artikel 22, zesde lid, onderdeel b	Artikel 5, derde lid (Onderdeel G)	Mogelijkheid dat lidstaten of anders de aanbestedende diensten het vereiste veiligheidsniveau bepalen.	Aanbestedende diensten bepalen zelf het veiligheidsniveau, bij het gebruik van het elektronisch systeem voor aanbesteden. Per geval kan daarbij worden bekeken welke standaard proportioneel is.
Artikel 22, zesde lid, onderdeel c, eerste alinea	Artikel 5, vierde lid, onderdeel a (Onderdeel G) en artikel 1 (Onderdeel A)		
Artikel 22, zesde lid, onderdeel c, onder i, eerste alinea	Artikel 5, vierde lid, onderdeel b, vijfde lid en achtste lid (Onderdeel G) en artikel 1 (Onderdeel A).		
Artikel 22, zesde lid, onderdeel c, onder i, tweede alinea	Behoeft geen implementatie; van optie valideringsvoorziening voor afwijkende formats wordt geen gebruik gemaakt.	Een EU-lidstaat kan ten behoeve van erkenning van afwijkende formats voor geavanceerde elektronische handtekeningen een valideringsmogelijkheid aanbieden voor kosteloze validering daarvan.	Er is in de praktijk geen duidelijke behoefte aan een door de Nederlandse staat aangeboden overheidsvoorziening voor validering van afwijkende formats, die aanbestedende diensten uit andere EU-lidstaten kosteloos faciliteert.
Artikel 22, zesde lid, onderdeel c, onder ii	Artikel 5, zesde lid (Onderdeel G) en artikel 1 (Onderdeel A)		
Artikel 22, zesde lid, laatste alinea	De door bestuursorganen (te onderscheiden van		

	aanbestedende diensten) te gebruiken elektronische handtekeningen zijn onderdeel van de eidas-verordening.		
Artikel 59, tweede lid, eerste volzin	Artikel 2 (Onderdeel B)		
Artikel 64, eerste lid	Van optie is geen gebruik gemaakt	Mogelijkheid om officiële lijsten van erkende aannemers, leveranciers of dienstverleners vast te stellen en bij te houden of te zorgen voor een certificering door instellingen die voldoen aan bepaalde Europese certificeringsnormen.	In de Aanbestedingswet 2012 gemaakte keuze om een delegatiegrondslag op te nemen, is ongewijzigd.
Artikel 64, tweede lid	Zie artikel 64, eerste lid		
Artikel 64, derde lid, eerste alinea	Artikel 2a, eerste lid, aanhef (Onderdeel C)		
Artikel 64, derde lid, tweede alinea	Artikel 2a, eerste lid, onderdeel b (Onderdeel C)		
Artikel 64, vierde lid	Artikel 2a, tweede lid (Onderdeel C)		
Artikel 64, vijfde lid, eerste alinea	Artikel 2a, derde en vierde lid (Onderdeel C)		
Artikel 64, vijfde lid, tweede alinea	Artikel 2a, eerste lid, aanhef, j. tweede en derde lid (Onderdeel C)		
Artikel 64, zesde lid, eerste alinea,	Artikel 2a, eerste lid, onderdeel a, en vijfde lid (Onderdeel C)		
Artikel 64, zevende lid	Niet van toepassing door geen gebruik van optie bedoeld in artikel 64, eerste lid		
Artikel 64, achtste lid	Zie artikel 64, zevende lid		
Bijlage IV, aanhef en onderdelen d, e en g	Artikel 5, zevende lid, aanhef, onderdelen a,		

	c, e, f (Onderdeel G)		
--	-----------------------	--	--

Richtlijn 2014/25/EU	Geïmplementeerd in dit besluit, tenzij anders aangegeven	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze bij invulling beleidsruimte
Artikel 40, eerste lid, eerste alinea	Artikelen 3 en 4 (Onderdeel D)		
Artikel 40, eerste lid, tweede alinea, onderdeel c	Artikel 1 (Onderdeel A)		
Artikel 40, vijfde lid, eerste alinea	Artikel 3a, eerste lid (Onderdeel E)		
Artikel 40, vijfde lid, tweede alinea, aanhef en onderdeel a	Artikel 3a, tweede lid, onderdeel a, en derde lid (Onderdeel E)		
Artikel 40, vijfde lid, tweede alinea, aanhef en onderdeel b	Artikel 3a, tweede lid, onderdeel b (Onderdeel E)		
Artikel 40, vijfde lid, tweede alinea, aanhef en onderdeel c	Artikel 3a, tweede lid, onderdeel c (Onderdeel E)		
Artikel 40, zesde lid, aanhef	Artikel 5, eerste lid (Onderdeel G)		
Artikel 40, zesde lid, onderdeel a	Artikel 5, tweede lid (Onderdeel G)		
Artikel 40, zesde lid, onderdeel b	Artikel 5, derde lid (Onderdeel G)	Mogelijkheid dat lidstaten of anders speciale-sectorbedrijven het vereiste veiligheidsniveau bepalen	Speciale-sectorbedrijven bepalen zelf het veiligheidsniveau bij het gebruik van het elektronisch systeem voor aanbesteden. Per geval kan daarbij worden bekeken welke standaard proportioneel is.
Artikel 40, zesde lid, onderdeel c, eerste alinea	Artikel 5, vierde lid, onderdeel a (Onderdeel G) en artikel 1 (Onderdeel A)		
Artikel 40, zesde lid, onderdeel c, onder i	Artikel 5, vierde lid, onderdeel b, vijfde lid en achtste lid	Een EU-lidstaat kan ten behoeve van erkenning van	Er is in de praktijk geen duidelijke behoefte aan een door

	(Onderdeel G) en artikel 1 (Onderdeel A); Van optie aanbieden valideringsvoorziening afwijkende formats wordt geen gebruik gemaakt.	afwijkende formats voor geavanceerde elektronische handtekeningen een valideringsmogelijkheid aanbieden voor kosteloze validering daarvan.	de Nederlandse staat aangeboden overheidsvoorziening voor validering van afwijkende formats, die speciale-sectorbedrijven uit andere EU-lidstaten kosteloos faciliteert.
Artikel 40, zesde lid, onderdeel c, onder ii	Artikel 5, zesde lid (Onderdeel G) en artikel 1 (Onderdeel A)		
Artikel 40, zesde lid, laatste alinea	De door bestuursorganen (te onderscheiden van speciale-sectorbedrijven) te gebruiken elektronische handtekeningen zijn onderdeel van de eidas-verordening.		
Artikel 80, derde lid (j. artikel 59 van richtlijn 2014/24/EU)	Artikel 2 (Onderdeel B)		
Bijlage V, aanhef en onderdelen d, e en g	Artikel 5, zevende lid, aanhef, onderdelen a, c, e, f (Onderdeel G)		

(w.g.) De Minister van Economische Zaken,